

TÜRKİYE’DE BİR KURUMSAL TAHKİM MERKEZİ ÖRNEĞİ: TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TAHKİM MERKEZİ VE TAHKİM KURALLARI ÜZERİNE İNCELEME

An Example of an Institutional Arbitration Center in Türkiye: A Review on the Turkish Bar Associations Arbitration Center and Arbitration Rules

Arş. Gör. Zeynep Gamze ÖZKAN*

Arş. Gör. Hilal Büşra OSMANLI**

ÖZ

Türkiye’de tahkim, uyuşmazlıkların çözümünde gün geçtikçe daha çok tercih edilir hâle gelmekte ve gelişmektedir. Bu gelişmede tahkimin tanıtılması ve yaygınlaştırılması için yapılan kurumsal çalışmaların rolü büyüktür. Türkiye’de faaliyet gösteren pek çok farklı kurumsal tahkim merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlere 2014 yılında bir yenisini daha eklenerek Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi kurulmuştur. Çalışmamızda, özellikle hukukçu bir meslek örgütü olması sebebiyle Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi inceleme konusu yapılmıştır.

Merkez, çeşitli kurumsal tahkim merkezleriyle benzer şekilde, uyuşmazlıkları tahkim yoluyla çözüme kavuşturmanın yanında tahkime ilişkin eğitim, bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri de yürütmektedir. Milletlerarası nitelikteki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere çeşitli konularda tahkim hizmeti sunmaktadır. Çalışmamızda öncelikle Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi hakkında genel bilgi verilmiş ve Merkezin yönergesi ışığında yapısı incelenmiştir. Daha sonra Merkezin tahkim

* Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: zgzengin@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0977-9749.

** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: hilalbusraosmanli@ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1826-4915.
Önceki düzenlemeler ve yönergeler, daha önce TBB Tahkim Merkezi Başkanlığı görevini yürütmüş olan Av. Dr. Mehmet Rifat BACANLI’dan temin edilmiştir. Kendisine teşekkürlerimizi sunarız.

kuralları incelenerek tahkimde önem arz eden hususlara, bazı noktalarda diğer kurumsal tahkim merkezleriyle kıyaslama yapılarak değinilmiş ve bunu takiben Merkezin tarifi ve örnek tahkim şartına da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal tahkim, tahkim, tahkim merkezi, TBB, Türkiye Barolar Birliği.

ABSTRACT

Arbitration is becoming more and more preferred in the resolution of disputes in Türkiye. Institutional efforts to promote and popularize arbitration play a major role in this development. There are many different institutional arbitration centers operating in Türkiye. In 2014, the Turkish Bar Association Arbitration Center was established as a new addition to these centers. The Turkish Bar Association Arbitration Center has been subject to review, particularly because it is a professional organization for lawyers.

The Center, similar to various institutional arbitration centers, resolves disputes through arbitration and also conducts training, information, and promotional activities related to arbitration. It provides arbitration services on various matters, including international disputes. Our study first provides general information about the Turkish Bar Association Arbitration Center and examines its structure in the light of the Directive. Subsequently, the center's arbitration rules are examined, addressing crucial issues in arbitration, comparing them with other arbitration centers in certain areas, and then providing the center's tariff and a model arbitration clause.

Keywords: Institutional arbitration, arbitration, arbitration center, TBB, Turkish Bar Association.

GİRİŞ

Tahkim, hukukun izin verdiği alanlarda tarafların, aralarındaki uyuşmazlığın devlet yargısı yerine seçtikleri bağımsız özel kişiler tarafından karara bağlanması konusunda anlaşmaları ve uyuşmazlığın bu kişilerce çözüme kavuşturulmasıdır¹. Tahkimin bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tercih sebepleri; tarafların iradesine dayanan hızlı bir çözüm yöntemi olması, yargılamadaki usûlî esneklikler, yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda farklı devletlerin mahkemelerine nazaran bağımsız ve tarafsız bir yargı mercii olduğu inancı, hakem kararlarının icrasındaki kolaylıklar ve gizlilik olarak ifade edilebilir². Dolayısıyla tahkim hızlı, az masraflı, nihaî ve bağlayıcı karar alınabilen bir yargılama faaliyetidir. Olumlu yönlerinin yanında hakemlerin yaptırım gücü eksikliği, devlet yargısına göre sınırlı yetkilerinin olması, kanun yollarına başvuru imkânının sınırlılığı, taraflarca atanan hakemlerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı konusundaki endişeler³ tahkime yönelik dezavantajlar arasında dile getirilmiştir⁴. Bu olumsuz yönlerin, tahkimin niteliğinden kaynaklanmadığını, zamanla anlayış değişiklikleriyle veya özel düzenlemelerle önemli ölçüde azaldığını ifade etmek gerekir.

Tahkim yargılamasının geçmişten bu yana devam eden belirgin iki özelliği, tarafların anlaşması hâlinde bu yöntemle başvurulabilmesi (tahkim anlaşması) ve hakemleri tarafların seçebilmesidir. Taraflar, ayrıca, milletlerarası ticarî tahkimde yargılama usulüne ilişkin kuralları belirleyebilecekleri gibi esasa uygulanacak hukuku da tercih edebilirler⁵. Bağımsızlık ve gizlilik çerçevesinde, bir dava şeklinde yürütülen tahkim

¹ PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: Medeni Usul Hukuku (Ders Kitabı), 11. Bası, On İki Levha, İstanbul 2023, s. 1064; AKINCI, Ziya: Milletlerarası Tahkim, 5. Bası, Vedat, İstanbul 2020, s. 5; ERTEN, Rifat: Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri, Adalet, Ankara 2010, s. 1 (Geçici Koruma); BORN, Gary B.: International Commercial Arbitration: Commentary and Materials, B. 2, Netherlands, Kluwer Law International 2009, s. 27 vd.

² ŞANLI, Cemal: Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Bası, Beta, İstanbul 2019, s. 320-322.

³ ULUÇ, İnan: Corruption in International Arbitration, Yetkin, Ankara 2021, s. 29 vd.

⁴ Görüşler için bkz. ERTEN, Geçici Koruma, s. 5.

⁵ KURU, Baki / AYDIN, Burak: Medeni Usul Hukuku (Ders Kitabı), 8. Bası, Yetkin, Ankara 2023, s. 667; ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR AYVAZ, Sema / HANAĞASI, Emel: Medeni Usul Hukuku, 9. Bası, Yetkin, Ankara 2023, s. 785; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 1067; ERMENEK, İbrahim: “*Tahkimde Hukuki Dinlenilme Hakkının Korunması*”, Tahkimde Güncel Sorunlar (I-IV), Türk Tahkim Akademisi, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 35.

yargılamasının sonucunda verilen kararlar mahkeme kararı gibi icra edilebilmektedir⁶.

Hukukumuzda tahkime ilişkin pek çok düzenleme bulunmaktadır⁷. Temel kanunî düzenlemeler 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁸ (HMK) ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu⁹'dur (MTK). Yabancılık unsuru taşımayan iç (millî, mahallî) tahkim HMK'da, yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıkları kapsayan milletlerarası (dış) tahkim ise MTK'da düzenlenmiştir. MTK'nın uygulanabilmesi için, tahkime konu uyuşmazlığın yabancılık unsuru taşıması, tahkim yerinin Türkiye olarak belirlenmesi veya MTK hükümlerinin hakem veya hakem heyeti tarafından seçilmesi gerekmektedir¹⁰.

Taraflar hukukî uyuşmazlığın çözümünü somut olay için seçtikleri hakem veya hakemlere (*ad hoc/arızî* tahkim) bırakabilecekleri gibi bir tahkim merkezine de havale edebilirler¹¹. Tarafların kurumsal tahkime gitmesi ya da

⁶ AKINCI, s. 10; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 1075; REYES, Anselmo / GU, Weixia: Multi-Tier Approaches to the Resolution of International Disputes, Cambridge University Press, Cambridge 2022, s. 4.

⁷ Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra tahkimle ilgili ilk ayrıntılı düzenleme 1927 tarihli 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) ile yapılmıştır. 2011 yılına kadar yürürlükte kalan HUMK'un tahkime ilişkin hükümleri iç tahkim yanında MTK kabul edilene kadar milletlerarası tahkime de uygulanmıştır. Hatta 1982 yılında mülga 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanunu yürürlüğe girene kadar HUMK'un yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin düzenlemeleri de kıyasen yabancı hakem kararlarının tanınma ve tenfizi taleplerinde uygulanmıştır.

⁸ RG, 04.02.2011, S. 27836.

⁹ RG, 05.07.2001, S. 24453.

¹⁰ HUMK'dan farklı olarak HMK, MTK'daki düzenlemeyi esas almış ve mehz *UNCITRAL* Model Kanunu (Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu) ve tahkim hukukundaki gelişmeleri dikkate alarak iç tahkimi düzenlemiştir. Bu nedenle tahkime ilişkin temel iki düzenleme arasındaki farklılıklar büyük ölçüde giderilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. AKINCI, s. 447; KURU / AYDIN, s. 670; ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR AYVAZ / HANAĞASI, s. 787; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 1068.

¹¹ *Ad hoc* tahkim, millî veya milletlerarası nitelikteki herhangi bir tahkim merkezinde cereyan etmeyen, tarafların usûl kurallarını kendilerinin belirlediği tahkimdir. Herhangi bir tahkim kurumu olmadığından *ad hoc* tahkimde sekreteryaya hizmetini hakemler veya onlar tarafından atanan kişiler yerine getirmektedir. Taraflara usûl konusunda tespit edecekleri konularda yardımcı olabilmek için önceden hazırlanan *UNCITRAL* (Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (*United Nations Commission on International Trade Law*)) Tahkim Kuralları gibi *ad hoc* kurallar da bulunmaktadır. *Ad hoc* ve kurumsal tahkim hakkında için bkz. KALPSÜZ, Turgut: “İnşaat Sözleşmelerinde Tahkimin Genel Esasları”, İnşaat Sözleşmeleri, Yönetici-İşletmeci Mühendis ve Hukukçular İçin Ortak Seminer, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, Yayın No: 381, 1996, s.

bir tahkim merkezinin kuralları üzerinde anlaşma yapmaları, ileride ortaya çıkabilecek sorunlara karşı önerilmektedir. Kurumsal tahkim (*institutional arbitration*) tahkimin işleyişi ve idaresine ilişkin usûl ve kuralların önceden belirlenmiş olması, bir organizasyonun bulunması nedeniyle tercih edilmektedir. Birçok devlette çok sayıda kurumsal tahkim merkezi hizmet vermektedir¹². Türkiye’de kurumsal tahkim hizmeti veren tahkim merkezlerine İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (İTOTAM), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Tahkim Merkezi, İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) ve İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi örnek verilebilir¹³. Türkiye’de kurumsal tahkimi icra eden tahkim merkezlerinden biri de 2014 yılında kurulmuş olan Türkiye Barolar Birliği (TBB) Tahkim Merkezidir. Çalışmada bu Merkezin inceleme konusu yapılma sebebi, bir hukukçu bir meslek örgütü bünyesinde kurulmuş olmasıdır.

Çalışmamızın ilk bölümünde öncelikle TBB Tahkim Merkezi hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Bu kapsamda Merkezin yapısı ve Merkezde hakemlik hakkında bazı esaslar ortaya konmuştur. Daha sonra, tahkim yargılamasının başlamasından itibaren sürecin tamamını kapsar şekilde, Merkezin bazı önemli tahkim kuralları incelenmiştir. Buna ek olarak Merkezin tarifesi ve örnek tahkim şartı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Son

365; ERTEN, Geçici Koruma, s. 6; TANRIVER, Süha: Medeni Usul Hukuku, C. 2, 2. Baskı, Yetkin, Ankara 2022, s. 358; EKŞİ, Nuray: Türkiye’de Kurumsal Tahkim, Beta, İstanbul 2020 s. 9 (Kurumsal Tahkim); ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR AYVAZ / HANAĞASI, s. 786; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 1070.

¹² Dünyada tercih edilen tahkim merkezlerine, Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Divanı (ICC), Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (LCIA), Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözüm Merkezi (ICSID), CAS (*Court of Arbitration for Sports*) ve HKIAC (*Hong Kong International Arbitration Centre*) örnek verilebilir. Geniş bilgi için bkz. ŞANLI, s. 269 vd.

¹³ Bu merkezlerden ISTAC, kanun ile kurulmuş olması yönünden diğer merkezlerden ayrılmaktadır. Bkz. İstanbul Tahkim Merkezi Tahkim Kanunu RG, 29.11.2014, S. 29190. Bu konuda ayrıca bkz. PEKCANITEZ, Hakan: “İstanbul Tahkim Merkezi Kanun Taslağı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel S., 2010, s. 635-655; Merkezlerle ilgili çalışmalar için bkz. EKŞİ, Nuray: “İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi”, Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi, 2020, C. 9, S. 2, s. 267-312; AKINCI, Ziya: “Neden İstanbul Tahkim Merkezi?”, Journal of Yaşar University, 2013, C. 8, s. 79-96; Ayrıca Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tahkim ve Arabuluculuk Araştırma ve Uygulama Merkezi (ESTAM) ve Hacettepe Üniversitesi Tahkim Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜTAM) gibi bazı üniversitelerde de tahkim ve arabuluculuk uygulama ve araştırma merkezleri faaliyete geçmiştir.

olarak ise TBB Tahkim Merkezinin yapısı ve kurallarına dair genel bir değerlendirme yapılmıştır.

I. TBB TAHKİM MERKEZİ, MERKEZİN YAPISI ve HAKEMLİK

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

TBB Tahkim Merkezi, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu¹⁴ m. 110'da TBB'nin görevleri arasında yer alan “*avukatların birbirleri ve iş sahipleriyle olan ilişkilerinde güvenin sağlanması; avukatlık mesleğinin saygınlığının korunması, mesleki dayanışmanın ve devamlılığın sağlanması*” amacına uygun olacak şekilde milletlerarası nitelikte olanlar da dâhil olmak üzere tahkime elverişli tüm uyuşmazlıkların¹⁵ adalete uygun ve ivedilikle çözümü amacıyla kurumsal tahkim hizmeti sunmak için TBB bünyesinde 21.11.2014 tarihinde kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir kurumsal tahkim merkezidir¹⁶. Merkez, TBB Çalışma ve Danışma Kurulları Temel Yönergesi çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmek üzere kurulmuştur¹⁷.

¹⁴ RG, 07.04.1969, S. 13168.

¹⁵ Türk hukukunda tahkime elverişli (*arbitrability*) olmayan uyuşmazlıklara Türkiye’de bulunan taşınmazın aynından doğan uyuşmazlıklar, ceza veya idare gibi kamu hukuku uyuşmazlıkları, kamu düzenini ilgilendiren ve iki tarafın iradesine tâbi olmayan boşanma, soybağı gibi uyuşmazlıklar örnek verilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. HUYSAL, Burak: Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, Vedat, İstanbul 2010, s. 13 vd; AKINCI, s. 92; KURU / AYDIN, s. 671; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 1070; TANRIVER, s. 363 vd; YILDIRIM, Nevhis Deren: “*Tahkim ve Objektif Açından Tahkime Elverişlilik*” Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, 2007, Beta, İstanbul, s. 47-61; ÖZKAN, Işıl / KAVLAK, Bengül: Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Tahkim, Seçkin, Ankara 2024, s. 63 vd. Tahkime elverişlilik hakkında genel bilgi için bkz. MISTELIS, Loukas A. / BREKOULAKIS, Stavros L.: *Arbitrability: International and Comparative Perspectives*, Kluwer Law International, London 2009, s. 69-84.

¹⁶ Merkezin yetki alanındaki uyuşmazlıklar 28.02.2020 tarihli Yönerge m. 2’de “*yalnızca avukat ve müvekkil veya bir avukat ve diğer avukat arasındaki avukatlık sözleşmeleri ve hukuki ilişkiler TBB Tahkimine elverişli uyuşmazlıklar*” şeklinde belirlenmişken, 05.02.2022 tarihli Yönerge m. 1’de “*tahkime elverişli tüm uyuşmazlıklar*” olarak ifade edilmiş, 07.08.2023 tarihli Yönerge’de de son ibare korunmuştur. Bkz. “*Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi Yönergesi*”, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Yonergemiz>, 08.10.2025.

¹⁷ 07.08.2023 tarih ve 1543 sayılı TBB Tahkim Merkezi Yönergesi m. 1: “*...Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı’na bağlı olarak Türkiye Barolar Birliği Çalışma ve Danışma Kurulları Temel Yönergesi ve bu yönergede düzenlenen esaslar çerçevesinde faaliyet göstermek üzere Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi kurulmuştur*”.

Merkezin temel görevleri; tahkim yargılamasına ilişkin kuralları belirlemek, tahkim ile ilgili eğitim, tanıtım ve yayınlar yapmak, bu konudaki bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek olarak sıralanabilir¹⁸. Bu çerçevede Merkez, “*Tahkimde Taraf Vekilliği*” ve “*Tahkimde Hakemlik*” eğitimleri düzenlemenin yanı sıra ülke genelinde tahkim yargılamasının yaygınlaştırılması adına “*Tahkimde Kariyer*”, “*Tahkim Günü*”, “*Avukatlar İçin Genel Tahkim*”, “*Spor Hukukunda Tahkim*” gibi pek çok etkinlikler de gerçekleştirmiştir¹⁹.

Merkezin organlarının üyeleri ve çalışanlarının, görevleri dolayısıyla öğrendikleri sırları, taraf ve üçüncü kişilere dair her türlü bilgiyi görevi sona erse dahi hiçbir kişi veya kuruluşa açıklayamayacakları, kendileri veya başkası yararına kullanamayacakları hususu Yönerge’nin 16. maddesinde düzenlenmiş, bu anlamda gizliliğe riayet edilmiştir.

B. Merkezin Yapısı

TBB Tahkim Merkezinin tahkim kuralları ve Yönergesi’ne bakıldığında en büyük değişikliklerin 28.02.2022 tarihli ve 2020-273 sayılı karar ile getirildiği görülmektedir. Önceki Yönerge’den farklı olarak 2022 tarihinde yürürlüğe giren Yönerge ile idari işler ve yargısal faaliyetler birbirinden ayrılmıştır. 2022 sayılı değişiklik sonrasında Merkezin idari işlerine ilişkin hususlar Yönerge’de yargılama faaliyetine ilişkin hususlar kurallarda, hakem ücretlerine ilişkin hususlar ise tarifiede yer alacak şekilde ayrı ve bağımsız metinlerde düzenlenmiştir. Değişiklikte özellikle tahkime ilişkin yargı kararları, dünyada kabul görmüş kurallar ve idari düzenlemeler dikkate alınmış, bu doğrultuda tahkim kuralları, yönerge, masraflar ve ücret tarifi güncellenerek düzenlenmiştir. Daha sonra TBB Yönetim Kurulu’nun 07.08.2023 tarih ve 2023-1543 sayılı kararıyla 05.02.2022 tarih ve 2022/297 sayılı Yönerge yürürlükten kaldırılmış, yeni hazırlanan 2023-1543 sayılı TBB Tahkim Merkezi Yönergesi, 07.08.2023 tarihinde kabul edilmiştir.

¹⁸ TBB Tahkim Merkezi Yönergesi m. 4.

¹⁹ Merkez 2022 yılından bu yana 5 defa Tahkimde Hakemlik, 11 defa Tahkimde Taraf Vekilliği eğitimi gerçekleştirmesinin yanında, Aydın, Samsun, Hatay, Mersin, Sakarya, Sivas, İstanbul, Kocaeli, Adana, Van, Antalya, Bitlis, Gaziantep, Kahramanmaraş, Erzincan, Erzurum, Ordu, Trabzon, Denizli, Yozgat, Elazığ, Ankara, Bilecik, Sakarya ve Niğde Barolarının talepleri ile buralarda avukatlara yönelik genel tahkim eğitimleri düzenlemiştir. Bkz. “*Tahkimde Etkinlikler hk.*”, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Haber-Arsivi>, 08.10.2025.

Merkezin görevleri; tahkim yargılamasına ilişkin kuralları belirlemek ve hizmetlerin yürütülmesini sağlamak, tahkim ile ilgili eğitim, tanıtım ve yayın yapmak ve bu konudaki bilimsel çalışmaları teşvik etmek, desteklemek, gerçekleştirmek, yurt içi ve yurt dışındaki ilgili kişi ve kurumlarla iş birliği yapmak ve Yönetim Kurulu tarafından kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

Merkezin yapısı, Yönerge'nin 5. maddesi uyarınca Yürütme Kurulu, Tahkim Divanı, Genel Sekreterlik ve Sekreteryadan oluşmaktadır. TBB Tahkim Merkezinin bünyesinde görevli olan Başkan, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, Yürütme Kurulu üyeleri ile Divan üyeleri görevlerini yerine getirirken bağımsız olarak hareket etmekte olup huzur hakkı ya da başka bir ad altında ücret talep edememektedirler. Yönerge'nin 15. maddesi uyarınca bu görevleri yapan kişilere hiçbir ad altında ödeme yapılmamaktadır. Raportör ve görevlendirilen personel de bu görevleri nedeniyle ek ücret talep edememektedir. Dolayısıyla, Merkezin organizasyonunun gönüllülük esasına dayalı olarak oluşturulmasının öngörüldüğü söylenebilecektir.

1. Tahkim Divanı

Tahkim Divanı, ilk olarak 2022 tarihinde kabul edilen Yönerge sonucunda ihdas edilmiş olan Merkezin bağımsız organıdır. Divan uyuşmazlığı bizzat çözümlemeyip, kuralların uygulanması ve uyuşmazlıkların hakemler tarafından kurallara uygun olarak çözümlenmesini yönetmekle görevlidir²⁰. Divan, hakemlerin taraflarca seçilmemesi durumunda hakem tayin etme, hakemlerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı konusunda şüphe edilmesi durumunda veya hakemin reddi isteminde karar verme gibi önemli görevlere sahiptir. Yürütme Kurulu tarafından baro siciline kayıtlı avukatlar ile akademisyenler arasından seçilen üç üye ile Merkezin Yürütme Kurulu Başkanı ve Genel Sekreterinden, yani beş üyeden oluşmaktadır. Yürütme Kurulu Başkanı aynı zamanda Divan Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Yönerge'nin 10. maddesinde, Divanın bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlayacak şekilde, üyelerin görevleri süresince Merkez bünyesinde hakem,

²⁰ Kurumsal tahkim sisteminden farklı olarak *ad hoc* tahkimde hakem seçilemezse HMK m. 416 ve MTK m. 7 hükümleri uyarınca mahkeme devreye gireceği için yargılama süreci uzamaktadır. Oysa TBB Tahkim Merkezi Kuralları m. 13/1 uyarınca taraflar hakem seçimi konusunda anlaşamaz ise hakem, Divan tarafından atanmaktadır. Bu durum da yargılamanın seriliğine hizmet etmektedir.

arabulucu veya taraf vekili olarak görev yapamayacağı düzenlenmiştir. Ayrıca divan toplantıları gizli olarak yapılmaktadır.

2. Yürütme Kurulu

Yürütme Kurulu, TBB Tahkim Merkezinin idari işleyişinden sorumlu organıdır. Yürütme Kurulu’nun tahkime ilişkin uygulanacak kurallar ve Merkezin işleyişine ilişkin taslak, yönergeleri hazırlamak, tarifeyi hazırlayıp Yönetim Kurulu’nun onayına sunmak, Merkezin tanıtım ve eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmek gibi görevleri bulunmaktadır²¹. TBB Yönetim Kurulu tarafından baro sicilinde kayıtlı avukatlar arasından seçilen yedi üyeden oluşur. Yürütme Kurulu üyeleri, ilk toplantıda kendi üyeleri arasından bir başkan, iki başkan yardımcısı ve bir genel sekreter seçer. Yürütme Kurulu üyelerinin buradaki görevleri meslekî ve akademik faaliyetlerini etkilemez. Yine Divanda olduğu gibi Yürütme Kurulu üyelerinin görev süreleri boyunca TBB Tahkim Merkezi bünyesindeki uyuşmazlıklarda hakem, arabulucu veya taraf vekili olarak görev yapamayacakları düzenlenmiştir.

3. Genel Sekreterlik ve Sekretarya

Genel Sekreterlik ve Sekretarya ise, Divan’a işlerini yürütmekte yardımcı olma görevini üstlenmektedir. Dava dilekçesinin alınmasıyla başlayan tahkim yargılamasından kararın tebliğine kadar tüm süreçte sekreterlik görevi yapmaktadır. 2023 yılında kabul edilen TBB Tahkim Merkezi Yönergesi ile beraber Genel Sekreter Yardımcılık makamı ihdas edilmiştir. Yönerge m. 12’ye göre Sekretarya; yeterli sayıda Genel Sekreter Yardımcısı, Raportör ve personelden oluşmaktadır. Sekretarya; gerçekleşen faaliyetlere ilişkin kararları, görev belgelerini, Divan kararlarını, yazışma ve belgeleri Merkez arşivinde saklamakla yükümlüdür. Ayrıca Tahkim Divanı’nda olduğu gibi Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, Raportör ve Sekretaryada görevli personelin bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanması adına, Merkez bünyesinde gerçekleştirilen uyuşmazlıklarda hakem, arabulucu veya taraf vekili olarak görev yapamayacakları düzenlenmiştir.

C. Hakemlik

TBB Tahkim Merkezinin yapısı yukarıda söz edilen organlardan oluşmakta ise de bunun bütünleyicisi, uyuşmazlığı çözüme bağlayan hakem veya hakem heyetidir.

²¹ TBB Tahkim Yönergesi m. 6.

Hakem, tarafların arasındaki uyuşmazlığı çözme görevini üstlenen kişidir²². Tarafların tahkim yolunu tercih etmelerinin önemli nedenlerinden birisi, uyuşmazlığın kendi seçtikleri, güven duydukları ve alanında uzman hakemlerce karara bağlanmasının sağlanmasıdır²³. Tahkim yargılamasının başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için yargılamanın alanında uzman olan hakemlerle yürütülmesi gerektiğinden, hakemlerin eğitimi konusu da ayrı bir önem kazanmaktadır Kural olarak Merkezde hakemlik yapmak isteyen kişilerin TBB Tahkim Merkezi tarafından düzenlenen eğitimlere katılarak öncelikle Tahkimde Taraf Vekilliği Eğitimi, bunu takiben Tahkimde Hakemlik Eğitimi almış olmaları gerekmektedir²⁴. Bu doğrultuda Merkez, bir yandan yargılama faaliyetlerini sürdürürken diğer taraftan ülke çapında taraf vekilliği ve hakemlik eğitimlerine devam etmektedir.

II. TBB TAHKİM MERKEZİNİN KURALLARI, TARİFESİ VE TAHKİM ŞARTI

A. Merkez Kuralları

TBB Tahkim Merkezinin 19.02.2022 tarihi itibarıyla yürürlükte olan Tahkim Kuralları, yedi bölüm ve kırk madde olarak düzenlenmiştir. Bu bölümler; genel hükümler, tahkim yargılamasının başlaması, hakem / hakem heyeti, yargılama, karar, masraflar ve son hükümler olarak ayrılmıştır.

Tahkim Kuralları, tahkim sürecinin başından sonuna yürütülmesinde, sürece katılanlar için bir rehber rolündedir. Kurallar m. 2/5'te ifade edildiği

²² KURU / AYDIN, s. 674; ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR AYVAZ / HANAĞASI, s. 795.

²³ NOMER, Ergin / EKŞİ, Nuray / ÖZTEKİN GELGEL, Günseli: Milletlerarası Tahkim Hukuku, 5. Bası, Beta, İstanbul 2016, s. 3.

²⁴ Hakemlik eğitimi başvurularının yoğun olması sebebiyle Merkezin, son zamanlarda kontenjan sınırı getirdiği görülmüştür. Örneğin 6-7-8 Temmuz 2024 tarihlerinde düzenlenen Hakemlik Eğitimi için kontenjan 45 kişi olarak belirlenmiştir. Bkz. “*Tahkimde Hakemlik Eğitimi hk.*”, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/tahkimde-hakemlik-egitimi-hk-84812>, 14.10.2025.

Mülga 01.07.2019 tarihli Yönerge m. 10 uyarınca hakemleri barolar bildirmekte bunu takiben Yürütme Kurulunun önerisi ve kabulü ile hakem olarak seçilmekte, bunu takiben hakem listesi oluşturulmakta ve bu liste TBB'nin internet sitesinde ilan edilmekteydi. Ayrıca hakem seçilebilmek için, mülga Yönerge m. 15'te sayılan nitelikleri taşımak zorunlu kılınmıştı. Bu niteliklerden biri de tahkim eğitimi almış olmanın yanı sıra en az on yıl serbest avukat olarak çalışmış olma şartıydı. En az on yıl serbest avukat olarak çalışmış olma şartı 28.02.2020 tarihli Yönerge'de m. 10'da da korunmuştur. Ancak daha sonra yayınlanan 05.02.2022 tarihli Yönerge'de kıdem şartı kaldırılmış, 07.08.2023 tarihli Yönerge'de de bu tutum korunmuştur.

üzere tahkim yargılaması, hakem ya da hakem heyetince, Merkezin tahkim kurallarına göre yürütülür. Kurallarda hüküm bulunmayan hallerde, varsa taraflar arasında kararlaştırılan kurallar, aksi halde hakem ya da hakem heyetince belirlenen kurallar uygulanır. Tahkimin özelliği gereği tarafların çok geniş bir irade serbestisi bulunmaktadır. Taraflar, bir tahkim merkezinin kurallarının uygulanmasını kararlaştırmış olsa da tahkim yeri, süresi ve dili gibi birçok konuda anlaşabilirler²⁵. Bu durum Merkezin kurallarında da benimsenmiştir.

TBB Tahkim Merkezi, millî ve milletlerarası nitelikli tüm uyuşmazlıkların çözümlenmesi amacıyla TBB bünyesinde kurulmuştur. Bununla birlikte Yönerge’de de düzenlendiği üzere Merkezin ayrı bir yönetimi bulunmaktadır. Tahkim Kuralları m. 1’de Merkezin bağımsız ve tarafsız olduğu ifade edilmiştir. Bu noktada Merkezin bağımsız ve tarafsız oluşu, aynı zamanda TBB yönetiminden de bağımsız olduğu şeklinde anlaşılmalıdır.

“*Uygulama Alanı*” başlıklı m. 2’de Merkezin uyuşmazlıkların çözümünde nasıl, ne zaman, hangi kapsamda, hangi tür uyuşmazlıklar bakımından rol alabileceği ifade edilerek Merkezin çalışma alanının çerçevesi çizilmiştir. Buna göre, milli ve milletlerarası uyuşmazlıkların TBB Tahkim Merkezinde görülebilmesi mümkündür. Çalışma alanına giren uyuşmazlık konuları yönünden, önceki yıllarda yönerge ve kurallarda benimsenen ayırım, Kuralların son halinde yapılan değişiklikle kaldırılmıştır. Önceki yıllarda Kurallarda “*özellikle* avukatlık ücret sözleşmeleri ve avukatlar arasındaki uyuşmazlıkların” Merkezin tahkim faaliyeti kapsamında olduğu ifade edilmekteyken, 2025 yılı itibariyle “tahkime elverişli, milli ve milletlerarası nitelikli uyuşmazlıkların” çözümleneceğine yer verilmiştir²⁶. Söz konusu değişiklik, genel olarak kurumsal tahkim merkezleriyle benzeşme yönüyle olumlu bir adımdır. Bununla birlikte düzenlemenin eski haliyle, TBB’nin bir avukatlık meslek örgütü oluşu, avukatların mesleklerini yaparken sıklıkla karşılaştıkları bir sorun karşısında hızlı bir çözüm yönteminin sunulması ve vurgulanması yönüyle anlamlı olduğu söylenebilir.

²⁵ AKINCI, s. 152.

²⁶ 21.11.2014 tarihli TBB Tahkim Merkezi Yönergesi m. 5/1: “*Merkez; avukat ile müvekkil veya avukat ile bir diğer avukat arasında avukatlık sözleşmelerinden veya hukuki ilişkilerinden doğan uyuşmazlıkların tarafsız ve bağımsız hakem veya hakem heyeti tarafından işbu Yönergeye uygun çözülmesinde ihtiyaç duyulan idari görevleri üstlenmesi için Birlik bünyesinde kurulmuştur...*” Maddeye, 2019 ve 2020 tarihli yönergelerde de yer verilmiştir.

Kurumsal tahkim yanında *ad hoc* tahkimde de Merkezin rol oynaması mümkündür. Madde 2/3'e göre taraflar, *ad hoc* tahkimde hakemin TBB Tahkim Divanı tarafından atanmasını kararlaştırabilirler. Böylece uyuşmazlık, Merkez nezdinde olmasa da tarafların iradesiyle Merkez tarafından atanan tarafsız ve bağımsız hakem ya da hakemler tarafından çözümlenecektir. Bu durumda tahkim süreci, Merkez Kurallarından bağımsız olarak, *ad hoc* tahkimin yapısına uygun şekilde yürütülecektir. Ancak hakem atanması için de Tarifede belirtilmiş olan ücretin ödenmesi gerekmektedir. Uyuşmazlık taraflarının mahkeme dışı sulh olması, Avukatlık Kanunu m. 35/A kapsamında uzlaşması veya arabuluculuk yoluyla anlaşmaları hallerinde de Merkez, uyuşmazlığın çözümüne katkıda bulunabilmektedir. Tarafların birlikte başvurusu hâlinde sulh belgesi, Avukatlık Kanunu m. 35/A'ya göre uzlaşma tutanağı ve arabuluculuk anlaşma belgesi, Divan'ın atadığı hakem tarafından hakem kararı olarak tespit edilebilir. Bu durumda da Tarifede belirtilen ücret ödenmelidir. Türkiye'de faaliyet gösteren diğer tahkim merkezlerinden farklı olarak avukatlık meslek kuruluşu olan TBB'nin Tahkim Merkezi Kurallarında Avukatlık Kanunu m. 35/A'ya göre yapılan uzlaşmaya yer verilmesini olumlu değerlendiriyoruz.

1. Tahkim Yargılamasının Başlaması

Tahkim Kurallarına göre tahkim yargılaması tahkim talebiyle değil, m. 6'ya göre dava dilekçesinin Sekreteryaya sunulmasıyla başlamaktadır. Tahkime başvuruyu kolaylaştıran ve hızlı bir yol olan tahkim talebi uygulaması benimsenmemiştir. Tahkim talebinde; tahkimin başlaması için gerekli asgari düzeydeki bilgiyle süreç başlar. Başvuru daha sonra dilekçeler aşamasında detaylandırılır. Böylece tahkim yargılamasına başvuru, başta kolaylaştırılmaktadır. Kurumsal tahkimde, tahkim talebi yaygın olarak uygulanmaktadır. Bunun yanında dava dilekçesiyle süreci başlatma imkânı da düzenlenmektedir. Örneğin; ISTAC Tahkim Kuralları m. 7/7'de "*Bu Kurallar uyarınca tahkime başvurmak isteyen taraf, Tahkim Talebi yerine doğrudan dava dilekçesini Sekreteryaya sunarak tahkim yargılamasına başlayabilir.*" denilmiştir.

Dava dilekçesiyle başvuruda ise; tahkime daha detaylı bir başlangıç yapılmaktadır. Sürecin en başından uyuşmazlığa dair derinlemesine bilgi verilir ve dayanan hukukî gerekçeler daha detaylı açıklanır. Bu yöntem, sürecin başında uyuşmazlık hakkında kapsamlı bir bilgi sağlar. Kurallarda yer alan düzenleme, tahkime gerekli olan asgari düzeydeki bilgiyle başlamak

yerine uyuşmazlığa dair daha kapsamlı bilginin sağlanmasıyla başlamanın tercih edildiğini göstermektedir.

HMK m. 428 ve MTK m. 10/D’de dava ve cevap dilekçelerinin, taraflarca kararlaştırılan ya da hakem / hakem heyetince belirlenen süre içinde verileceği kabul edilmiştir. Diğer bir ifadeyle HMK ve MTK düzenlemesine göre de dava ve cevap dilekçeleri, tahkim süreci başladıktan sonra verilmektedir.

Dava dilekçesinde yer alması gerekenler m. 6’da belirtilmiştir. Hakem sayısı, hakemlerin seçilmesi, tahkim yeri, tahkim dili, uygulanacak hukuk ve duruşma talebi hakkındaki beyanlar bunlar arasındadır. Maddeye, örneğine başka bir tahkim merkezinin kurallarında rastlanmayan bir şart eklenmiş ve “avukat ile yapılan başvurularda baro pulu” zorunluluğu öngörülmüştür. Madde 7’de cevap dilekçesinde davalının yer vermesi gereken önemli hususlar sayılmıştır. Tahkime itiraz da cevap dilekçesiyle ileri sürülmelidir.

Dava dilekçesindeki eksiklikler veya ücretlerin yatırılmaması hâlinde, davacıya iki hafta süre verilerek eksikliklerin tamamlanması istenmektedir. Bu sürede eksiklikler tamamlanmazsa dosya kapatılmaktadır. Kurallar m. 6/6’ya göre; dava dilekçesinin ve belirlenen ücretlerin Sekretarya’ya verildiği tarihte dava açılmış sayılır.

Cevap dilekçesiyle öne sürülecek en önemli hususlardan biri davalının, tahkim anlaşmasının varlığı, geçerliliği, içeriği, kapsamı veya uygulanması hakkındaki itirazıdır. Tahkim anlaşmasına ilişkin itiraz ve hakemlerin yetkisi konularında yine hakemler karar verir. Bu durum, tahkim alanında temel bir ilke olan *kompetenz-kompetenz* prensibinden kaynaklanmaktadır²⁷. Bu ilkeye göre hakemler, kendi yetkileri hakkında karar verme yetkisine sahiptirler.

Uyuşmazlığın tarafları arasında birden fazla sözleşmenin mevcut olması hâlinde Merkezin rolünün nasıl işleyeceği m. 9’da düzenlenmiştir. Taraflar arasındaki birden fazla sözleşmeden doğan uyuşmazlık ya da birden fazla sözleşme ile bağlantılı iddia ve talepler, tüm sözleşmelerde TBB Tahkim

²⁷ *Kompetenz-kompetenz* ilkesiyle ilgili detaylı bilgi için bkz. ESEN, Emre: “Uluslararası Tahkime Tabi Bir Uyuşmazlığın Devlet Mahkemelerine Götüürülmesi Halinde Tahkim Anlaşmasının Geçerliliğine İlişkin İtirazların İncelenmesi ve *Kompetenz-Kompetenz Prensibi*”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, C. 10, S. 1, s. 355-380; ÇAKRAK, Recep: “*Kompetenz-Kompetenz Prensibi*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2017, S. 31, s. 659-668; EGEMEN DEMİR, Işıl: “*Kompetenz-Kompetenz İlkesi ve Olumsuz Etkisi*”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C. 11, S. 1, s. 255-288.

Kurallarına göre tahkimin öngörülmüş olması ve bu sözleşmelerin birbiriyle uyumlu olması hâlinde tek bir tahkim yargılamasında çözülebilecektir. Hükümde tahkimin öngörülmesinden anlaşılması gereken, bu sözleşmeler kapsamında açıkça bir tahkim şartıyla ya da ayrı bir tahkim anlaşması yaparak veya sözleşmelerin birbirine yaptığı atıflarla TBB Tahkim Kurallarının uygulanacağını kararlaştırılmış olmasıdır. Bununla birlikte farklı hallerde de davaların aynı tahkimde görülmek üzere birleştirilmesi mümkündür. Madde 10/1-a ve 10/1-b'ye göre; *“a) Birleştirilmesi talep edilen davaların tarafları farklıysa, tüm tarafların davaların birleşmesine muvafakat etmeleri; b) Birleştirilmesi talep edilen davaların tarafları aynıysa; i) Tarafların davaların birleştirilmesine muvafakat etmeleri; veya ii) Davalardaki tüm taleplerin aynı tahkim anlaşmasına dayanması; veya iii) Davalardaki talepler birden fazla tahkim anlaşmasına dayanıyorsa davaya konu olan uyuşmazlıkların aynı hukuki ilişkili ile bağlantılı olması ve tahkim anlaşmalarının birbiriyle uyumlu olması”* hallerinde davaların birleştirilmesi mümkündür. Birleştirme kararı ve dosyaların birleştirilmesinden önce hakem atanmışsa buna ilişkin karar Divan tarafından verilir. Hakem daha önce atanmamışsa Divan tarafından önce birleştirmeye ilişkin karar, ardından hakem atamasına ilişkin karar verilir. Birleştirme konusunda taraflar görüşlerini bir hafta içinde bildirmelidir.

2. Hakem Seçimi

Hakem ya da hakemlerin seçilmesinde taraflar, dava dilekçesinde ve cevap dilekçesinde önerilerini sunarak anlaşabilirler. Uyuşmazlığın çözümünde görev alacak hakem sayısı, taraflar aksi yönde bir anlaşma yapmadıkça “bir” kişidir. Tarafların anlaşması ya da Divan'ın uygun görmesi hâlinde uyuşmazlık tek sayıdaki hakem heyeti tarafından görülür. Taraflarca hakem seçimi yapılmazsa veya yapılamazsa hakem, Divan tarafından belirlenir.

Tahkim yargılamasının etkin, adil ve verimli şekilde yürütülebilmesi için en önemli husus hakemlerin tarafsız ve bağımsız olmasıdır. Nitekim uluslararası alanda tahkime ilişkin çekinceler arasında hakemlerin (özellikle taraflarca seçilmesi durumunda) tarafsız ve bağımsız hareket etmesi önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle birçok tahkim merkezi, kurallarında hakemlerin tarafsızlığı ve bağımsızlığına dair hükümlere yer vermektedir. TBB Tahkim Kuralları m. 11/2'de hakemlerin görevi kabul etmesinden itibaren üç gün içerisinde tarafsızlık ve bağımsızlık beyanı imzalayarak Sekreteryaya'ya sunacağı düzenlenmiştir. Hakem, görevinin başlamasından önce veya sonra

ortaya çıkan tarafsızlık ve bağımsızlığını etkileyebilecek veya şüpheye düşürecek her türlü durumu gecikmeksizin yazılı olarak Sekreteryaya’ya sunmakla yükümlüdür.

Hakemlerin “*tarafılarcı kararlaştıırılan niteliklere sahip olmadığı, tarafsızlığından ve bağımsızlığından şüphe etmeyi haklı gösteren hal ve şartlar gerçekleştiği veya hakemlik görevini yapmasını engelleyen diğer sebepler bulunduğu takdirde*” reddedilmesi mümkündür. Madde 14 uyarınca taraflar, hakemin seçildiği veya tayin edildiğinin taraflara tebliğinden itibaren ya da reddine sebep olan hal ve şartların yargılamanın ileri bir aşamasında öğrenilmesi tarihinden itibaren iki hafta içinde ret taleplerini Sekreteryaya’ya yazılı bir şekilde iletebilir. Reddi talep edilen hakemin çekilmemesi veya tarafların ret konusunda anlaşamaması hâlinde hakemin reddi Divan tarafından karar bağlanır. Divan, reddedilen hakemin yerine yeni bir hakem ataması yapar.

3. Yargılama

Dosyanın hakeme havale edilmesi, Tarifede düzenlenen ücretlerin ödenmesinden sonra olmaktadır. Uluslararası alanda tahkimin tercih edilme sebepleri arasında gizlilik öne çıkmaktadır. Devlet mahkemelerinin aksine, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça tahkim yargılaması gizli olarak yürütölür. Bu durum TBB Tahkim Kurallarında da ifade edilmiş ve hakem veya hakem heyetinin tahkimin ve yargılamanın gizliliği, ticari sırlar ile diğer gizli bilgilerin korunması için gerekli önlemleri alabileceği m. 17’de düzenlenmiştir.

TBB Tahkim Kuralları m. 18’e göre taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, tahkim yeri Ankara’dır. Ancak yine Kurallara göre toplantıların başka bir yerde yapılması da mümkündür. Tahkimde, çevrimiçi imkânlardan faydalanılması ve e-duruşma seçenekleri de sıklıkla tercih edilmektedir²⁸.

Taraflar uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuku kararlaştırmışsa, hakem ya da hakem heyeti bu hukuka göre karar vermelidir. Taraflar arasında böyle bir anlaşma bulunmuyorsa, hakem uygun bulduğu hukuku uygulayarak uyuşmazlığı çözecektir (Kurallar m. 20). Bu durumda hakem, uyuşmazlıkla

²⁸ Tahkim yargılamasında toplantı ve duruşmaların çevrimiçi yapılması, kurumsal tahkimde ve *ad hoc* tahkimde sıklıkla tercih edilmekte ve etkin bir şekilde uygulanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. MANAV ÖZDEMİR, A. Eda / VURAL ÇELENK, Belkıs: “*Tahkimde Çevrimiçi Duruşmalar ve Çevrimiçi Duruşmaların Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Tarafların Eşitliği İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi*”, Public and Private International Law Bulletin, 2022, C. 42, S. 1, s. 205–248.

en yakın ilişkili hukuku aramalıdır²⁹. Ayrıca hakem ya da hakemler, taraflarca açıkça yetkilendirilmiş olmaları koşuluyla, hakkaniyet ve nesafete göre karar verebilir.

Tahkim sürecinin verimli işleyebilmesi için yargılamanın başında hakem/hakem heyeti ve taraflarca imzalanan belgeye görev belgesi adı verilmektedir³⁰. Hakemlerin görev ve yetkilerinin sınırlarını belirleyen ve uyuşmazlığın kapsamını ortaya koyan görev belgesi tahkim sürecinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Diğer bir ifadeyle görev belgesi, tahkimde karara bağlanması gereken hususların sınırlarını çizer. Türk hukukunda HMK'da tahkime ilişkin hükümlerde görev belgesine yer verilmemişse de yasaklayıcı bir düzenleme de getirilmemiştir³¹. Buna karşılık, MTK m. 10/E'de dava ve cevap dilekçeleri verildikten sonra hakem veya hakem heyeti tarafından görev belgesi hazırlanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, taraflar ve hakemlerce imzalanacak bu belgede yer alacak bilgilere de maddede yer verilmiştir.

Merkez Kuralları m. 21'e göre de hakem, tarafsızlık ve bağımsızlık beyanını imzalamasından itibaren iki hafta içerisinde bir görev belgesi hazırlar. Maddede görev belgesinde yer alması gerekenler de açıkça düzenlenmiştir; tarafların ve hakemlerin kimlik, adres, iletişim bilgileri, tahkim sürecindeki tebligat adresleri, tarafların iddia ve savunmalarının özeti ve talep sonuçları, tayini mümkün olan hallerde taleplerin miktarı ve değer tayini mümkün olmayan hallerde bu taleplerin yaklaşık parasal değeri, hakem/ hakem heyeti uygun gördüğü takdirde karara bağlanacak uyuşmazlık konularının listesi,

²⁹ Tahkimde tarafların esasa uygulanacak hukuku seçmemiş olmaları halinde uygulanacak hukukun belirlenmesi hakkında bkz. DANILOWICZ, Vitek: *"The Choice of Applicable Law in International Arbitration"*, Hastings Int'l & Comp. L. Rev., 1985, C. 9, s. 235-284; ÖZKAN, Işıl: *"Uluslararası Ticari Tahkimde Uygulanacak Hukuk"*, Public and Private International Law Bulletin, 2020, C. 40, S. 2, s. 831-858.

³⁰ İlk kez 1992 tarihli ICC Tahkim Kurallarında yer verilen görev belgesi, tarafların ve hakemin imzasını içermesiyle irade beyanı niteliği taşıyan, tahkime uygulanacak usûlü belirleyen (HMK m. 424, MTK m. 8), hakem sözleşmesinin içeriğini belirleyen tahkimin hazırlayıcı usûl işlemlerinden biridir. Görev belgesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. SCHÄFER, Erik: *"Terms of Reference in the Past and Present"*, International Court of Arbitration Bulletin, 1992, C. 3, S. 1, s. 8-13; LAZAREFF, Serge/SCHÄFER, Erik: *"The 1992 Practical Guide on Terms of Reference Revisited"*, ICC International Court of Arbitration Bulletin, 1999, C. 10, S. 2, s. 14-19; ÖMEROĞLU, Ekin: *"Milletlerarası Tahkim Hukukunda Görev Belgesi"*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 16, s. 1885-1912; BUDAK, Ali Cem: *"Tahkim Yargılamasında İlk Aşama: Görev Belgesi ve 1 Numaralı Usuli Ara Karar"*, Tahkimde Güncel Sorunlar (I-IV), Türk Tahkim Akademisi, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 13.

³¹ ÖMEROĞLU, s. 1898.

tahkim yeri, tahkim dili veya dilleri, uygulanacak usûl kuralları, hakem / hakem heyetine hakkaniyet ve nesafete göre karar verebileceğine dair verilen yetki görev belgesinde yer almalıdır. Söz konusu belgenin süresi içinde hazırlanmaması, Divan tarafından ilgili hakem yerine yeni bir hakemin belirlenmesi sebebi olarak düzenlenmiştir (Kurallar m. 15/1).

Hakem, görev belgesini düzenlerken tahkim sürecinin her aşamasının ne zaman gerçekleşeceğine dair bir usûlî zaman çizelgesi hazırlar. Kurallar m. 22, usûlî zaman çizelgesini düzenlemiştir. Süreç yönetimini kolaylaştıran ve sürecin etkin yürütülmesini sağlayan usûlî zaman çizelgesinde, özellikle duruşma tarihi ve hakemin uygun gördüğü diğer usûlî işlemlerin tarihleri yer alır. Taraflar, usûlî zaman çizelgesine dair itirazlarını, çizelgenin Sekreteryaya’ya iletilmesinden itibaren üç gün içinde bildirir.

Tahkim yargılaması sırasında taraflar, aksi kararlaştırılmamışsa, yeni bir talep sonucu ileri sürebilirler. Ancak m. 23 gereği hakem/hakem heyeti, yeni talebin geç sunulduğu veya diğer taraf için haksız zorluk yaratacağı durumlarda buna izin vermeyebilir.

TBB Tahkim Kuralları m. 25’e göre duruşma yapmaksızın dosya üzerinden inceleme yapılabileceği gibi taraflardan birinin talebi ya da hakemin gerekli görmesi üzerine tahkim yargılaması sırasında duruşma yapılabilir. Uyuşmazlığın tüm taraflarının duruşma yapılması yönünde talebinin bulunması veya uyuşmazlık bedelinin 300.000,00 TL’yi geçmesi durumunda duruşma yapılması ise zorunludur. Benzer bir zorunluluk, uluslararası alanda önde gelen ve yaygın olarak başvuru tahkim kurumlarının kurallarında yer almamaktadır. Bu yönüyle duruşma için konulan parasal sınır, tahkim yargılamasında standart haline gelen kurallardan ayrılan bir uygulamadır.

Uyuşmazlığın çözümlenmesinde tahkikatın sona ermesi, hakemin *“...hangisinin daha sonra gerçekleştiğine bağlı olarak, kararda hükme bağlanacak konular hakkında son duruşmanın yapılmasından veya son dilekçenin sunulmasından sonra iki hafta içerisinde tahkikatın sona erdiğini taraflara ve Sekreteryaya yazılı olarak”* bildirmesiyle olmaktadır (Kurallar m. 27/1). Bu bildirimde kararın verileceği muhtemel tarih de belirtilir.

4. Karar³²

Tahkimde sürecin hızlı işlemesi ve uyuşmazlığın bir an önce çözüme kavuşturulması, tahkimin en öne çıkan özelliklerinden ve tercih sebeplerindendir. TBB Tahkim için tahkim süresi, Kurallar m. 28’de üç ay olarak belirlenmiştir. Bu süre görev belgesindeki imzaların tamamlanmasından veya görev belgesinin onaylandığının Sekretarya tarafından hakeme bildirilmesinden itibaren başlamaktadır. Bununla birlikte tahkim süresi, tarafların anlaşmaları, anlaşamamaları hâlinde hakemin talebi ya da Divan’ın gerekli görmesi üzerine Divan tarafından uzatılabilir.

Türk tahkim hukukunda tahkim süresi, HMK m. 427’de bir yıl, MTK m. 10/B’de yine bir yıl olarak düzenlenmiştir. Ancak taraflarca bu sürelerin aksi kararlaştırılabilir³³. Türkiye’de ve dünyada faaliyet gösteren çeşitli kurumsal tahkim merkezlerinin kurallarında da tahkim süresi düzenlenmektedir. Bu kurumlardan ISTAC, tahkim süresini altı ay, seri tahkim kurallarında ise üç ay olarak belirlemiştir³⁴. İTOTAM Tahkim Kurallarında bu süre bir yıl olarak düzenlenmiştir³⁵. Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kurallarında³⁶ ve UNCITRAL Seri Tahkim Kurallarında³⁷ tahkim süresi ise altı aydır. Görüldüğü üzere TBB Tahkim Kurallarında üç ay olarak belirlenen tahkim süresi dikkat çekici miktarda kısa bir süredir. Bu süre çeşitli hallerde Divan

³² Devlet yargısının yanı sıra TBB Tahkim Merkezi bünyesinde hakem veya hakem heyeti tarafından yapılan yargılamalarda verilen kararlar da bağlayıcıdır. Bu kararlar, maddi anlamda kesin hüküm oluşturup doğrudan icra edilebilir niteliği haizdirler. Yargılama sonucu verilen kararlarda tahkimin en önemli avantajlarından biri olan, 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkında New York Sözleşmesi’nin getirdiği tenfiz kolaylığından faydalanılabilir. Sözleşme metni için bkz. RG, 25.09.1991, S. 21002.

³³ TAŞKIN, Âlim: Tahkim Hukukunda Tahkim Anlaşması, Hakem Kurulu ve Tahkim Yargılaması, Yetkin, Ankara 2019, s. 142.

³⁴ ISTAC Tahkim Kuralları m. 33, ISTAC Seri Tahkim Kuralları m. 7, Bkz. “*ISTAC Tahkim ve Arabuluculuk Kuralları*”, https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2024/04/istac_tahkim_kurallari_v4_tr-3-2-6_compressed.pdf, 08.10.2025.

³⁵ İTOTAM Tahkim Kuralları m. 43. Bkz. “*İTOTAM Tahkim Kuralları*”, https://www.itotam.com/Dosyalar/2021/TAHK%C4%B0M_2021.pdf, 14.10.2025.

³⁶ ICC Tahkim Kuralları 2021 m. 31, Bkz. “*ICC Tahkim Kuralları*”, <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/rules-procedure/2021-arbitration-rules/#block-accordion-14>, 14.10.2025; YEŞİLİRMAK, Ali: ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması, On İki Levha, İstanbul 2018, s. 116.

³⁷ UNCITRAL Seri Tahkim Kuralları m. 16, Bkz. “*UNCITRAL Arbitration Rules*”, <https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/contractualtexts/arbitration>, 09.10.2025.

tarafından uzatılabilmekte ise de Kurallardaki düzenlemeden, oldukça seri bir tahkim süreci yürütülmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Tahkim sürecinde tarafların sulh ve arabuluculuk gibi alternatif çözüm yollarına başvurmaları hâlinde izlenecek prosedür Kurallar m. 32’de düzenlenmiştir. Dosyanın hakeme havalesinden sonra taraflar sulh olursa tahkim yargılamasına son verilir. Tarafların talebi ve hakemin kabul etmesi hâlinde taraflara sulh / arabuluculuk için süre verilebilir. Tarafların talebi üzerine tarafların sulh olduğuna / anlaştığına dair belgeler hakem kararı olarak tespit edilebilir. Avukatlık Kanunu m. 35/A’ya göre uzlaşma da bu kapsamdadır. Maddeyle tahkim sürecinde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvurulmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir.

TBB Tahkim Kurallarında yer alan sürelerin, benzer düzenlemelere nazaran genel olarak kısa olduğu söylenebilir. Örneğin; 2021 tarihli ICC Tahkim Kurallarında³⁸ otuz gün olan hakemin reddi süresi TBB Tahkim’de iki hafta olarak düzenlenmiş. Ancak bu süre UNCITRAL 2021 Tahkim Kurallarında³⁹ on beş gün olarak tanınmıştır. Buradan hareketle, uluslararası alandaki tahkim düzenlemelerinde yer alan sürelerle ciddi bir aykırılık bulunmamaktadır. Ayrıca Kurallarda yer alan süreler, tarafların anlaşmasıyla değiştirilebilir ve gerekli görüldüğü takdirde bu süreler Divan tarafından uzatılabilmektedir (Kurallar m. 38).

Tahkim Kuralları m. 30’da kararın içeriği düzenlenmektedir. Madde 30/1-h’de karar metninin, karara karşı iptal davası açılabileceği sürenin yer alması gerektiği ifade edilmiştir⁴⁰.

Karara ilişkin kurallarda, kararın hakem ya da hakemler tarafından “ıslak imza” ile imzalanması oldukça dikkat çekici bir husustur (m. 29, 30/1-g, 31/1). Islak imza zorunluluğu, tahkimin hızlı olma özelliğine tezat teşkil etmekte ve süreci hantallaştırma tehlikesi taşımaktadır. Nitekim 5070 sayılı Elektronik

³⁸ ICC Tahkim Kuralları 2021 m. 14.

³⁹ UNCITRAL Tahkim Kuralları m. 13.

⁴⁰ TBB Tahkim Merkezi tarafından verilen ve Yargıtay veya Bölge Adliye Mahkemesi tarafından onanan bazı hakem kararları için bkz. Y. 3. HD, E. 2023/1038, K. 2023/1468, 16.5.2023, (<https://www.lexpera.com.tr>, 15.10.2025); İstanbul BAM, 19. HD, E. 2023/14003, K. 2023/1419, 22.06.2025, (<https://www.lexpera.com.tr> 18.10.2025); Ankara BAM, 23. HD, E. 2025/2, K. 2025/2, 20.05.2025, (<https://www.lexpera.com.tr> 19.10.2025); Ankara BAM 36. HD, E. 2024/2, K. 2024/4, 15.10.2024 (<https://www.lexpera.com.tr> 19.10.2025).

İmza Kanunu⁴¹ m. 5'e göre "güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu" doğurmaktadır.

Son olarak, TBB Tahkim Kurallarında acil durum hakemliğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Acil durum hakemliği, tarafların henüz tahkim yargılaması başlamadan ihtiyaç duydukları acil ve geçici hukukî korumadan faydalanmasını amaçlayan bir uygulamadır⁴². Her ne kadar Kurallarda hakem ya da hakem heyetinin uygun gördüğü geçici hukukî koruma önlemine karar verebileceği düzenlenmiş olsa da uygulamada oldukça yaygın hâle gelen acil durum hakemliğine dair müstakil kurallara yer verilmesi kanaatimizce isabetli olurdu.

B. Tarife

Tahkime başvuru ücreti, idari masraf ve hakem ücretlerinin belirlenmesinde başvuru tarihinde yürürlükte bulunan Tarife esas alınır. 2025 yılında yürürlükte olan tarifeye göre başvuru ücreti; *"her başvuru için 2.000,00 TL'den az olmamak üzere dava değerine göre belirlenen hakem ücretinin %10'u oranında"* alınmaktadır (Tarife m. 7/2-a). Yargılama giderleri ve idari masraf; (ilave istenme ihtimali saklı olmak üzere) başlangıç için 2.000,00 TL'dir (Tarife m. 7/2-b)⁴³.

01.01.2025 tarihinden itibaren yürürlükte olan ISTAC'ın tarifesine göre ise başvuru harcı, uyuşmazlık konusunun değerine bakılmaksızın 1.000,00 TL olarak alınmaktadır. Ayrıca, ISTAC'ta idari masraflar için uyuşmazlık konusunun değerine göre oransal olarak belirlenmiştir⁴⁴. ICC Tahkim için ise başvuru başlangıç ücreti 5,000 \$ olarak belirlenmiştir⁴⁵.

Tahkim yargılamasında bir diğer önemli gider kalemi olan hakem ücretleri ise TBB Tahkim Merkezi Tarifesine göre; konusu para ile ölçülemeyen davalarda davanın niteliğine, tüm hal ve şartlara bakılarak Divan

⁴¹ RG, 23.01.2004, S. 25355.

⁴² COLLINS, Erin: *"Pre-tribunal Emergency Relief in International Commercial Arbitration"*, Loyola University International Law Review, 2012, C. 10, s. 107-108.

⁴³ *"Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi Masraflar ve Ücretler Tarifesi"*, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Tarife>, 15.11.2025.

⁴⁴ *"İstanbul Tahkim Merkezi Tarifesi"*, <https://istac.org.tr/tr/uyusmazlik-cozumu/masraflar-ve-ucretler/tarifeler/>, 15.11.2025.

⁴⁵ *"International Chamber of Commerce Costs and Payment"*, <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/costs-and-payment/>, 13.11.2025.

tarafından belirlenecektir (Tarife m. 7/2-e). Konusu para ile ölçülebilen davalarda ise;

“0,00 TL.-40.000,00 TL. => 6.000,00 TL.

40.000,01 TL.-100.000,00 TL. => 9.000,00 TL.

100.000,01 TL.-200.000,00 TL. =>15.000,00 TL.

200.000,01 TL.-500.000,00 TL. =>25.000,00 TL.

500.000,01 TL.-1.000.000,00 TL. =>40.000,00 TL.

1.000.000,01 TL. ve üzeri => 40.000,00 TL.’den az olmamak üzere uyuşmazlık miktarının %3’ü”, olarak belirlenmiştir (Tarife m. 7/2-c). Yargılamanın hakem heyeti tarafından yapıldığı uyuşmazlıklarda ise, hakem heyeti ücretleri, hakemler arasında eşit olarak paylaştırılmak üzere, tek hakem için belirlenen ücretin iki katıdır (Tarife m. 7/2-d).

ISTAC Kurallarına göre hakem ücreti her koşulda 5.000 TL’den az olmamak üzere uyuşmazlık konusunun değeri 0-1.000.000 TL aralığında tek hakem olması durumunda %5, hakem kurulu için %7 ile başlamak üzere TBB Tahkim Merkezine oranla daha yüksek meblağ aralığında ve oransal olarak düzenlenmiştir. Tabloda yer alan son ücret, 3.000.000.000 TL için tek hakem olması durumunda 3.007,500 TL ve dava değerinin %0.01’idir. Parayla ölçülemeyen davalarda ise hakem ücretine, TBB Tahkim Merkezinde olduğu gibi, Divan tarafından tüm hal ve şartlar dikkate alınarak karar verilmektedir.

ICC Tahkim’de de hakem ücretleri dosya değerine göre belirlenir. Buna göre, 50.000 \$ ve altında asgari hakem ücreti 3.000 \$, 100.000 \$’a kadar %2,65-%13,568 aralığında düzenlenmiştir. Tablonun en sonunda, 500,000,000 \$ ve üzeri meblağlar için %0,010-%0,040 aralığı öngörülmüştür⁴⁶.

C. Örnek Tahkim Şartı

Tahkim, tarafların iradelerine dayanan bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Devlet mahkemelerinin o uyuşmazlık bakımından yetkisinin kaldırılarak hakemlerin yetkili kılınması ve uyuşmazlığın tahkim yargılamasıyla tarafları bağlayıcı şekilde sona erdirilmesi dayanağını yine tarafların iradelerinden

⁴⁶ *International Chamber of Commerce 2021 Arbitration Rules”, <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/rules-procedure/2021-arbitration-rules/>, 13.11.2025.*

almaktadır. Bu nedenle tahkim anlaşmalarının dikkatli kaleme alınması, tarafların tahkime ilişkin iradelerinin açık, net ve anlaşılır olması gerekmektedir⁴⁷. Tahkim anlaşması ile taraflar, aralarındaki uyuşmazlığın çözümü hususunda tahkim yoluna gitmeyi kararlaştırırlar. Taraflar, aralarındaki sözleşmeye tahkim şartı ekleyebilir ya da ayrı bir tahkim anlaşması yapabilirler⁴⁸.

Kurumsal tahkim yoluna başvurma halinde tarafların hangi kurumsal tahkim merkezini tercih ettikleri yönündeki iradeleri de açık ve anlaşılır olmalıdır⁴⁹. Bu nedenle tahkim merkezlerinin kuralları yanında yayımladıkları örnek tahkim şartları da bulunmaktadır. Böylece bizzat tahkim merkezi tarafından hangi ifadelerin tarafların tahkim iradesini gösterdiği oraya konulmaktadır. Örnek tahkim şartıyla, ileride meydana gelebilecek sorunların önüne geçilerek tarafların tahkim iradelerinin korunması amaçlanmaktadır.

TBB Tahkim Kurallarında, tahkim anlaşmasındaki hangi ifadelerin uyuşmazlığın TBB Tahkim Merkezinde görüleceği anlamına geldiği m. 2’de düzenlemiştir. Madde 2’ye göre; “*Tarafların, TBB Tahkim Merkezi, TBBTM, TBBTAM, TBB Tahkimi, Barolar Birliği Tahkimi, Baro Tahkimi, Birlik Tahkimi veya benzeri ifadeler kullanmaları durumunda...*” uyuşmazlık TBB Tahkim Merkezinde çözümlenecektir.

Örnek tahkim şartında uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümleneceği yanında tahkim yeri, tahkim dili, esasa uygulanacak hukuk ve hakem sayısı da gösterilmektedir. Bu noktada tarafların TBB Tahkim Merkezinin internet sitesinde yer alan tahkim kaydını/klozunu kullanmaları ileride çıkması muhtemel sorunları bertaraf edilebilecektir⁵⁰.

⁴⁷ KURU, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt VI, 6. Bası, Demir Demir, İstanbul 2001, 5954-5955; AKINCI, s. 133; SARIOĞ BÜYÜKALP, İpek: “*Uluslararası Tahkim Anlaşmasının Hükümsüz, Tesirsiz veya İcrasının İmkânsız Olması Kavramları*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan Cilt II, 2014, C. 16, s. 2034; ERTEN, Geçici Koruma, s. 7.

⁴⁸ KURU/AYDIN, s. 670; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 790; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 108.

⁴⁹ ERTEN, Geçici Koruma, s. 6; TÖRE, Nazlı: Milletlerarası Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Varlığı, Geçerliliği ve Etkileri, Turhan, Ankara 2019, s. 8.

⁵⁰ Merkezin yayınladığı örnek tahkim şartı şu şekildedir: “*Bu sözleşmeden kaynaklanan veya bu sözleşmeyle ilişkili olan tüm uyuşmazlıklar, Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi Tahkim Kuralları uyarınca nihai olarak tahkim yoluyla çözümlenecektir. Tahkim yeri Ankara/ Türkiye’dir. Tahkim dili Türkçe’dir. Uyuşmazlığın esasına Türk hukuku uygulanır. Hakem sayısı 1’dir.*” Bkz. “*Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi Örnek Tahkim Şartı*”, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Tahkim-Sarti>, 10.11.2025.

SONUÇ

Tahkim hem devlet yargısına hem de alternatif çözüm yöntemlerine göre pek çok avantajı barındıran bir yargılama faaliyetidir. Devlet yargısında uyuşmazlık tarafları usûle ilişkin pek çok konuda önceden belirlenmiş kurallara riayet etmek durumundadır. Tahkimde ise taraflara çok geniş bir irade serbestisi tanınmaktadır. Taraflar tahkim yerini, dilini seçebilmesinin yanı sıra en önemlisi hakemi belirleme imkânına da sahiptir. Uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tahkim tercih edildiğinde yetki ve göreve ilişkin pek çok sorun kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Örneğin, devlet yargısında mahkemenin belirli bir sürede karar vermesi şartı öngörülemezken tahkimde hakemin belirli bir sürede karar vermesi şartı öngörülebildiği veya devlet yargısında taraflar belirli bir hâkimin davaya bakmasını kararlaştıramazken tahkimde gerekli bilgi ve donanımına sahip olduğunu bildikleri bir hakemin uyuşmazlığı çözüme kavuşturması konusunda anlaşabilirler.

Bir ülkede tahkim tecrübesinin gelişmesine katkı sağlayan en önemli hususlardan biri tanınmış tahkim merkezlerine sahip olmasıdır. Bu nedenle ülkemizde tahkimin yaygınlaşması ve adil, hızlı, tarafsız bir tahkim sürecinin yürütülmesinde tahkim merkezlerinin önemli bir rolü vardır. Bu kurumsal tahkim merkezlerinden biri de hukukçu bir meslek örgütü olan Türkiye Barolar Birliği bünyesinde 2014 yılında kurulan ve faaliyetlerini artırarak sürdüren TBB Tahkim Merkezidir. Merkezin “herkes için tahkim” ilkesine uygun olarak çeşitli eğitimler ve paneller düzenlemesi, tahkime yönelik farkındalığı artırmaya ve tahkim uygulamasının yaygınlaşmasına hizmet etmektedir.

Kurallarda ve Yönerge’de yapılan değişikliklerle uygulama alanı genişletilmiş ve bu anlamda Merkezin tüm tahkim uyuşmazlıkları bakımından faaliyet gösterir hâle gelmesi amaçlanmıştır. 28.02.2020 tarihli Yönerge m. 2’de “*yalnızca avukat ve müvekkil veya bir avukat ve diğer avukat arasındaki avukatlık sözleşmeleri ve TBB Tahkimine elverişli uyuşmazlıklar*” olarak yer alan ifade 07.08.2023’te kabul edilen Yönerge m. 2’de “*tahkime elverişli tüm uyuşmazlıklar*” şeklinde değiştirilmiş; bu anlamda avukatlık ücret sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar ayrıca vurgulanmamıştır. Kurallarda da “*özellikle avukatlık ücret sözleşmeleri ve avukatlar arasındaki uyuşmazlıkların*” vurgulandığı önceki düzenlemelerden vazgeçilerek “*tahkime elverişli*” tüm uyuşmazlıklar, Merkezin çalışma alanı içerisine dâhil edilmiştir. Dolayısıyla Merkez, faaliyet alanını zamanla genişletmiştir.

Merkezin tahkim kuralları, genel itibariyle uluslararası alanda tahkimde kabul edilen kurallar ve ilkelerle uyum içinde düzenlenmiştir. Avukat ile yapılan başvurularda baro pulu zorunluluğu ve tahkim kararının ıslak imza ile imzalanması düzenlemeleri ise açıkça diğer kurumsal tahkim merkezlerinden ayrılmaktadır. Bununla birlikte birçok kurumsal tahkim merkezinin kurallarında yer alan acil durum hakemliğine yer verilmemesinin bir eksiklik olduğu söylenmelidir. Ayrıca Merkezin tahkim kurallarında, arabuluculuk ve tahkim süreçlerinin aynı davada aşamalı olarak yürütüldüğü *med-arb* (*mediation-arbitration*) uygulamasına dair düzenlemeler de yer almamaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar, Makaleler, Kitap Bölümleri

- AKINCI, Ziya: “*Neden İstanbul Tahkim Merkezi?*”, Journal of Yaşar University, 2013, C. 8, s. 79-96.
- AKINCI, Ziya: Milletlerarası Tahkim, 5. Bası, Vedat, İstanbul 2020.
- ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR AYVAZ, Sema / HANAĞASI, Emel: Medeni Usul Hukuku, 9. Bası, Yetkin, Ankara 2023.
- BORN, Gary B.: International Commercial Arbitration: Commentary and Materials, B. 2, Netherlands, Kluwer Law International 2009.
- BUDAK, Ali Cem: “*Tahkim Yargılamasında İlk Aşama: Görev Belgesi ve 1 Numaralı Usuli Ara Karar*”, Tahkimde Güncel Sorunlar (I-IV), Türk Tahkim Akademisi, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 13-31.
- COLLINS, Erin: “*Pre-tribunal Emergency Relief in International Commercial Arbitration*”, Loyola University International Law Review, 2012, C. 10, s.105-124.
- ÇAKRAK, Recep: “*Kompetenz-Kompetenz Prensibi*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2017, S. 31, s. 659-668.
- DANILOWICZ, Vitek: “*The Choice of Applicable Law in International Arbitration*”, Hastings Int'l & Comp. L. Rev., 1985, C. 9, s. 235-284.
- EGEMEN DEMİR, Işıl: “*Kompetenz-Kompetenz İlkesi ve Olumsuz Etkisi*”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C. 11, S. 1, s. 255-288.
- EKŞİ, Nuray: “*İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi*”, Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi, 2020, C. 9, S. 2, s. 267-312 (İslam Birliği Tahkim).
- EKŞİ, Nuray: Türkiye’de Kurumsal Tahkim, Beta, İstanbul 2020 (Kurumsal Tahkim).
- ERMENEK, İbrahim: “*Tahkimde Hukuki Dinlenilme Hakkının Korunması*”, Tahkimde Güncel Sorunlar (I-IV), Türk Tahkim Akademisi, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 33-52.
- ERTEN, Rifat: Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri, Adalet, Ankara 2010 (Geçici Koruma).
- ERTEN, Rifat: “*Tahkimde Geçici Hukuki Koruma Önlemleri: Hakem Kurulunun ve Mahkemelerin Yetkisine İlişkin Türk Mahkeme Kararları Hakkında Değerlendirmeler*”, Tahkimde Güncel Sorunlar (I-IV), Türk Tahkim Akademisi, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 53-69 (Değerlendirmeler).
- ESEN, Emre: “*Uluslararası Tahkime Tabi Bir Uyuşmazlığın Devlet Mahkemelerine Götürülmesi Halinde Tahkim Anlaşmasının Geçerliliğine İlişkin İtirazların İncelenmesi ve Kompetenz-Kompetenz Prensibi*”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, C. 10, S. 1, s. 355-380.
- HUYSAL, Burak: Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, Vedat, İstanbul 2010.
- KALPSÜZ, Turgut: “*İnşaat Sözleşmelerinde Tahkimin Genel Esasları*”, İnşaat Sözleşmeleri, Yönetici-İşletmeci Mühendis ve Hukukçular İçin Ortak Seminer, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, Yayın No: 381, 1996, s. 337-379.
- KURU, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt VI, 6. Bası, Demir Demir, İstanbul 2001.

- KURU, Baki / AYDIN, Burak: Medeni Usul Hukuku (Ders Kitabı), 8. Bası, Yetkin, Ankara 2023.
- LAZAREFF, Serge / SCHÄFER, Erik: “*The 1992 Practical Guide on Terms of Reference Revisited*”, ICC International Court of Arbitration Bulletin, 1999, C. 10, S. 2, s. 14-19.
- MANAV ÖZDEMİR, A. Eda / VURAL ÇELENK, Belkıs: “*Tahkimde Çevrimiçi Duruşmalar ve Çevrimiçi Duruşmaların Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Tarafların Eşitliği İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi*”, Public and Private International Law Bulletin, 2022, C. 42, S. 1, s. 205–248.
- MISTELIS, Loukas A. / BREKOULAKIS, Stavros L.: Arbitrability: International and Comparative Perspectives, Kluwer Law International, London 2009.
- NOMER, Ergin / EKŞİ, Nuray / ÖZTEKİN GELGEL, Günseli: Milletlerarası Tahkim Hukuku, 5. Bası, Beta, İstanbul 2016.
- ÖMEROĞLU, Ekin: “*Milletlerarası Tahkim Hukukunda Görev Belgesi*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 16, s. 1885-1912.
- ÖZKAN, Işıl: “*Uluslararası Ticari Tahkimde Uygulanacak Hukuk*”, Public and Private International Law Bulletin, 2020, C. 40, S. 2, s. 831-858.
- ÖZKAN, Işıl / KAVLAK, Bengül: Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Tahkim, Seçkin, Ankara 2024.
- PEKCANITEZ, Hakan: “*İstanbul Tahkim Merkezi Kanun Taslağı*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 635-655.
- PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: Medeni Usul Hukuku (Ders Kitabı), 11. Bası, On İki Levha, İstanbul 2023.
- REYES, Anselmo / GU, Weixia: Multi-Tier Approaches to the Resolution of International Disputes, Cambridge University Press, Cambridge 2022.
- SARIOZ BÜYÜKALP, İpek: “*Uluslararası Tahkim Anlaşmasının Hükümsüz, Tesirsiz veya İcrasının İmkânsız Olması Kavramları*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan Cilt II, 2014, C. 16, s. 2015-2061.
- SCHÄFER, Erik: “*Terms of Reference in the Past and Present*”, International Court of Arbitration Bulletin, 1992, C. 3, S. 1, s. 8-13.
- ŞANLI, Cemal: Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Bası, Beta, İstanbul 2019.
- TANRIVER, Süha: Medeni Usul Hukuku, C. 2, 2. Baskı, Yetkin, Ankara 2022.
- TAŞKIN, Âlim: Tahkim Hukukunda Tahkim Anlaşması, Hakem Kurulu ve Tahkim Yargılaması, Yetkin, Ankara 2019.
- TÖRE, Nazlı: Milletlerarası Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Varlığı, Geçerliliği ve Etkileri, Turhan, Ankara 2019.
- ULUÇ, İnan: Corruption in International Arbitration, Yetkin, Ankara 2021.
- YEŞİLIRMAK, Ali: ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması, On İki Levha, İstanbul 2018.
- YILDIRIM, Nevhis Deren: “*Tahkim ve Objektif Açıdan Tahkime Elverişlilik*” Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, , Beta, İstanbul 2007, s. 47-61.

Mahkeme Kararları

- Y. 3. HD, E. 2023/1038, K. 2023/1468, 16.5.2023, (<https://www.lexpera.com.tr>, 15.10.2025).
İstanbul BAM, 19. HD, E. 2023/14003, K. 2023/1419, 22.6.2023, (<https://www.lexpera.com.tr>, 18.10.2025).
Ankara BAM, 23. HD, E. 2025/2, K. 2025/2, 20.05.2025, (<https://www.lexpera.com.tr>, 19.10.2025)
Ankara BAM 36. HD, E. 2024/2, K. 2024/4, 15.10.2024, (<https://www.lexpera.com.tr>, 19.10.2025)

İnternet Kaynakları

- “ICC Tahkim Kuralları”, <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/rules-procedure/2021-arbitration-rules/#block-accordion-14>, 14.10.2025.
“International Chamber of Commerce Costs and Payment”, <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/costs-and-payment/>, 13.11.2025.
“International Chamber of Commerce 2021 Arbitration Rules”, <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/rules-procedure/2021-arbitration-rules/>, 13.11.2025.
“ISTAC Tahkim ve Arabuluculuk Kuralları”, https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2024/04/istac_tahkim_kurallari_v4_tr-3-2-6_compressed.pdf%20, 08.10.2025.
“İstanbul Tahkim Merkezi Tarifesi”, <https://istac.org.tr/tr/uyusmazlik-cozumu/masraflar-ve-ucretler/tarifeler/>, 15.11.2025.
“İTOTAM Tahkim Kuralları”, https://www.itotam.com/Dosyalar/2021/TAHK%C4%B0M_2021.pdf, 14.10.2025.
“Tahkimde Etkinlikler hk.”, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Haber-Arsivi>, 08.10.2025.
“Tahkimde Hakemlik Eğitimi hk.”, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/tahkimde-hakemlik-egitimi-hk-84812>, 14.10.2025.
“Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi Masraflar ve Ücretler Tarifesi”, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Tarife>, 15.11.2025.
“Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi Örnek Tahkim Şartı”, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Tahkim-Sarti>, 10.11.2025.
“Türkiye Barolar Birliği Tahkim Merkezi Yönergesi”, <https://tahkim.barobirlik.org.tr/Yonergemiz>, 08.10.2025.
“UNCITRAL Arbitration Rules”, <https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/contractualtexts/arbitration>, 09.10.2025.

